

תיק תוכנית עבודה פרלמנטרית -

צוות מנגנונים כלכליים

מוגש ע"י אור ברק ונאדין ותד

ת.ז: 311507701

212166482

במסגרת קליניקת הכנסת – אוניברסיטת תל

אביב

מנחה: עו"ד דב חנין

התשפ"א 2021

תוכן עניינים:

מבוא	3
הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – חובת דיווח סביבתי), התשפ"א-2021	8
הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון-חשיפת מדיניות סביבתית), התשפ"א-2021	10
הצעת חוק ניירות ערך (תיקון – חובת דיווח על תמיכות סביבתיות), התשפ"א-2021	12
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בגין תרומה לפרויקטים סביבתיים), התשפ"א-2021	13
הצעת חוק אחריות סביבתית (חובת דיווח), התשפ"א-2021	14
הצעת חוק מס פחמן, התשפ"א-2021	20
הצעת חוק ניירות ערך (תיקון - חובת גילוי בדוחות הכספיים של חברות ציבוריות אודות סיכונים סביבתיים), התשפ"א – 2021	25
הצעת חוק ניירות ערך (תיקון - חובת גילוי בדוחות הכספיים של חברות ציבוריות אודות תביעות הנוגעות למפגעים סביבתיים), התשפ"א – 2021	27
הצעת חוק אשראי הוגן (תיקון - קביעת תנאי מימון ותנאי מתן אשראי תוך התחשבות בדוח אחריות סביבתית), התשפ"א – 2021	34
הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון - שיקולי השקעה הנוגעים להיבטים סביבתיים ולסיכונים מתפתחים), התשפ"א-2021	36
הצעת חוק החברות (תיקון- התחשבות בשיקולים לא עסקיים), התשפ"א-2021	39
הצעת חוק האפוסטרופוס הכללי (תיקון – שיקולי השקעה סביבתיים), התשפ"א-2021	40

מבוא :

שינוי האקלים הפך זה מכבר לחלק ממצאות חיינו.¹ גלי החום התכופים, ההצפות והתנודות הקיצוניות במזג האוויר שאנו חשים גורמים, ויגרמו ביתר שאת, לפגיעה באיכות חיינו וככל שיעבור הזמן, לתופעות של פליטי אקלים, לרעב, למגיפות ואלימות מתפרצת כתוצאה מהרעת תנאי מחייה וממאבק על משאבים שילכו ויתמעטו. מחקרים מצביעים על כך ששינוי אקלים מביא עימו פגיעה כלכלית בענפי המשק השונים במדינות מפותחות ומתפתחות, ירידה בממוצע ההכנסות הגלובלי ב-23% לערך והגדלת אי-שוויון כלכלי ביחס למצב ללא שינוי אקלים.²

בשנים האחרונות מרבית המדינות המפותחות נוקטות בצעדים להפחתת פליטות פחמן בתחומן, ובכך הן שואפות לצמצם את תרומתן השלילית לשינויי האקלים וההתחממות הגלובלית. בוועידת האקלים של האו"ם שנערכה בדצמבר 2015 נוסח הסכם גלובלי ומחייב למאבק בשינויי אקלים, הסכם פריז, אליו הצטרפה מדינת ישראל יחד עם 196 המדינות החברות באמנת האקלים של האו"ם. ההסכם מחייב את המדינות להציג תכנית אסטרטגית להפחתת פליטות פחמן עם יעדים לשנת 2050, עד לסוף שנת 2020.³ ישנה הסכמה גורפת בקרב הארגונים הבינלאומיים המובילים, בהם האו"ם, ה-OECD, האיחוד האירופי, הבנק העולמי וקרן המטבע העולמית כי מרבית הצעדים שננקטים ומתוכננים במסגרת תהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן, מקדמים גם צמיחה כלכלית בטווח הבינוני והארוך. תובנה זו קיבלה משנה תוקף בתקופת משבר הקורונה, לנוכח ההזדמנות לנתב את תקציבי הענק שמפנות הממשלה להנעת גלגלי הצמיחה, לכיוונים של צמיחה ירוקה ודלת פחמן. עם זאת, וחרף ההכרה הגורפת של קהילת המדע בצורך בהפחתה מואצת בפליטות גזי חממה, הולך וגדל הפער בין המחויבויות שקיבלו על עצמן מדינות העולם כשחתמו על הסכם האקלים בפריז ובין הפליטות בפועל.⁴

תחילה, עלינו להבין כי שינויי האקלים כבר כאן ויש להם השפעה ניכרת על ישראל ועל האזור בכלל. ניתן לזהות גם מגמות כלכליות וחברתיות שילכו ויתרחבו בעשורים הקרובים ויושפעו ממשבר האקלים. לפיכך, על מדינת ישראל להיערך בהתאם על מנת למתן השפעות שליליות על המשק והחברה, וכן גם לתרום למאמץ העולמי למעבר מואץ לכלכלה מקיימת מאופסת פחמן.

הסטת השקעות מתאגידים פוסיליים :

במהלך השנים האחרונות הלכה והתרחבה המגמה במסגרתה משקיעים בינלאומיים, בדגש על משקיעים מוסדיים דוגמת קרנות פנסיה, חברות ביטוח וגופים פיננסיים מובילים, מבססים יותר ויותר את השקעותיהם, לא רק על שיקול התשואה הצפויה, אלא גם על שיקולים הנוגעים לאחריות התאגידית ולניהול סיכונים ה-ESG (Environmental, Social & Governance) של החברות בהן הם משקיעים.

יתרה מכך, מחקרים רבים הראו שהשקעות אחראיות לא רק שלא פוגעות בתשואות, אלא אף

¹ IPCC, 2018: Global Warming of 1.5°C. Summary for policymaker of the Intergovernmental Panel on Climate (IPCC), Geneva, Switzerland.

² היערכות ישראל להסתגלות לשינוי אקלים : המלצות לממשלה לאסטרטגיה ותענית פעולה לאומית, המשרד להגנת הסביבה, 2017.

³ לאור משבר הקורונה מועד הצגת היעדים החדשים לאו"ם נדחה בשנה עד לכינוס שייערך בגלזגו בסוף 2021.

⁴ The Emission Gap Report - כפי שתועד בדו"ח האחרון, <https://www.unep.org/emissions-gap-report-2020>

מייטיות עמן בטווח הארוך.⁵ סיבה אפשרית לכך היא שחברות אשר מתנהלות בשקיפות ובאחריות סביבתית ותאגידית חשופות פחות לתביעות ולהתערבות הרגולטור, בעוד שחברות עם ממשל תאגידי רופף, ללא אחריות סביבתית והיעדר שקיפות מספקת חשופות לפגיעה בתשואות ארוכות הטווח של המניה.

בתוך כך, מאז תחילת שנת 2020 חלו מספר התפתחויות משמעותיות בסביבה הכלכלית בישראל, בכל הנוגע למתן מידע מצד חברות, ציבוריות ופרטיות כאחת, בקשר עם אחריות התאגידית וסיכוני ה-ESG שלהן, בדגש על הכללת שיקולים הנוגעים להיבטי סביבה במסגרת מדיניות ההשקעה של המשקיעים המוסדיים בישראל, ואנו מקווים כי הצעות חוק אלו ישפיעו ויתרמו למגמה ההולכת וגוברת. יתרה מכך, ובראייה רוחבית ואסטרטגית, מטרת העל הייתה שהצעות חוק אלו יפעילו לחץ, הן בצורה עקיפה והן בצורה ישירה, על קרנות הפנסיה בישראל על מנת להביא להסטת השקעות של כספי הציבור מתעשיות הדלקים הפוסיליים.

חובות גילוי – שילוב של מידע פיננסי בדוחות הכספיים של החברות:

ראשית, כיום קיימת מגמה עולמית התומכת בשילוב של מידע לא פיננסי בדוחות הכספיים של חברות. מגמה זו הינה צעד נוסף בדיני החברות ודיני ניירות הערך אל עבר השקעות ירוקות, שכן המידע הלא פיננסי המתואר כולל בין היתר גילוי אודות סיכונים סביבתיים בדוחות הכספיים של החברות במטרה ליצור מתאם בין ההשקעות לבין השיקולים הערכיים הסביבתיים של המשקיעים.

במדינות רבות הדבר נותר עדיין בגדר וולונטרי, וישנן מדינות שעברו להסדרה רגולטורית של הגילויים בדוחות הכספיים של החברות. חברות רבות בעולם התחילו לתת בדוחותיהן הכספיים גילוי אודות סיכונים סביבתיים, בין אם באופן וולונטרי ובין אם מכוח רגולציה, בנושאים שונים כגון: פליטת גזי חממה, שימוש באנרגיה מזהמת, מחזור, ניהול צריכת מים וכדומה. הגילוי של החברות נע על קשת רחבה החל מתיאור איכותי לאופן שבו הן מנהלות סיכונים אלה, ועד לתיאור כמותי הכולל נתונים שמטרתם לערוך בחינה השוואתית ביחס לדוחות הכספיים של תקופות קודמות. אולם, בד"כ חברות נוהגות להציג נתונים אלו בפן "החיובי" ולא "השלילי", קרי מה הן הפעולות "הטובות" שהן מבצעות מבצעות ע"מ להקטין את הסיכון המחרף של משבר האקלים. הקיים כיום, בעוד שאין הצגה לכל הפעילויות שחברות מבצעות המחריפות את משבר האקלים. כחלק מעבודתנו, פעלנו ע"מ להסדיר בחקיקה את הגילוי המקיף של החברות אודות סיכונים סביבתיים ועלויות סביבתיות שונות. מטרתו של הגילוי המקיף הינו לספק למשקיעיהן השונים של

⁵ בין היתר, ניתן להפנות למחקרים הבאים:

"ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies" מחקר אשר

פורסם על ידי דויטשה בנק ואוניברסיטת המבורג:

(Deutsche Asset & Wealth Management Investment, Frankfurt am Main, Germany; School of Business, Economics and Social Science, University of Hamburg, Hamburg, Germany);

"Socially responsible investing: viable for value investors?" מאת אברמסון וצ'אנג אשר פורסם בשנת 2000 -

<https://www.cfapubs.org/doi/full/10.2469/dig.v31.n2.879>

"Socially responsible indexes: Composition, performance and tracking error" מחקר של מאיר סטטמן אשר פורסם בשנת

2006 -

[https://www.researchgate.net/profile/Meir-](https://www.researchgate.net/profile/Meir-Statman/publication/228741949_Socially_responsible_indexes_Composition_performance_and_tracking_errors/links/554e06db08ae93634ec6ff63/Socially-responsible-indexes-Composition-performance-and-tracking-errors.pdf)

[Statman/publication/228741949_Socially_responsible_indexes_Composition_performance_and_tracking_errors/links/554e06db08ae93634ec6ff63/Socially-responsible-indexes-Composition-performance-and-tracking-errors.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Meir-Statman/publication/228741949_Socially_responsible_indexes_Composition_performance_and_tracking_errors/links/554e06db08ae93634ec6ff63/Socially-responsible-indexes-Composition-performance-and-tracking-errors.pdf)

החברות מידע מספק ומקיף ותמונה יותר מקיפה על הטבע והאופי של הפעילויות של החברות בהן הם משקיעים או עתידים להשקיע, ואת הקשר של אותה הפעילות למשבר האקלים על היבטיו השונים. כלומר, ובראייה מאקרו רוחבית, אנו סבורים כי ההיבטים הרלוונטיים לאסדרה סביבתית בתחום ההשקעות, הוא הגילוי שניתן על כך, וזאת בשני מישורים: גילוי של התאגידים על אופן התחשבות בשיקולי סביבה; וגילוי של המשקיעים, בעיקר מוסדיים וגופים פיננסיים אחרים, בדבר אופן שקלול היבטי סביבה במדיניות ההשקעה שלהם.

הטלת מס פחמן:

כפי האמור לעיל, בעשור האחרון התחזקה ההכרה המדעית בדבר קיומה של התחממות גלובלית שאינה תופעה מחזורית, בדומה לאלה שנצפו בעידנים קודמים, אלא תופעה ההולכת וגוברת, שהשלכותיה על חלק ניכר מאוכלוסיית העולם עלולות להיות קיומיות⁶. הפעילות האנושית אחראית לחלק מהתחממות זו, שעיקרה נובע מעלייה חדה בריכוזי גזי החממה – ובראשם פחמן דו-חמצני – באטמוספירה⁷. לפי התחזיות המקובלות, המשך המגמות הנוכחיות בפעילות האנושית משמעו שריכוז הפחמן הדו-חמצני באטמוספירה ימשיך לעלות, וכך ההתחממות הגלובלית תתעצם ותביא לעלייה של כ-1.5 מעלות צלסיוס באמצע המאה ה-21 ולעלייה של כ-3 מעלות עד סוף המאה. בד בבד עם העלייה בטמפרטורות ילך ויגדל היקף הנזק שייגרם בעטיה לפעילות ולרווחה האנושיים.

אם כן - מכשיר מרכזי במסגרת זו הינם כלי מדיניות להפנמת העלות הסביבתית של השימוש בפחמן דו-חמצני. אלה נועדו להביא להפחתה שהוחלט עליה באופן יעיל מבחינה כלכלית. שתי הדרכים המרכזיות להפחתה יעילה של הפליטה עוברות דרך מיסוי הפליטה של פחמן דו-חמצני ודרך תוכניות של cap and trade, כלומר הוצאת/מכירת אישורי פליטה בכמות מוגבלת, עם היתר לסחור בהם. באמצעות תוכניות אלה ניתן לשלוט בכמות הפליטה וליצור שוק להיתרים. ישנן עדויות אמפיריות להצלחתן של שתי השיטות בהפחתת היקפי הפליטה של פחמן דו-חמצני⁸, אולם ניתוח עדכני מעלה כי פעולה באמצעות מס פחמן עדיפה⁹. מעבר לכך, למיסוי פחמן יש כמה יתרונות בולטים על פני פתרונות אחרים:

- היתרון של מס פחמן נובע בראש ובראשונה מההתמקדות בלב הבעיה. אמצעי מדיניות זה מטפל ישירות בכשל השוק המרכזי הנובע מהעדר זכויות קניין על אוויר, שבגללו לא ניתן לתמחר את הזיהום ללא התערבות ממשלתית, ולכן מנגנון המחירים מייצר שיווי משקל

⁶ IPCC, 2014, Climate change 2014 Synthesis Report, Intergovernmental Panel on Climate Change, Switzerland.

IPCC, 2018, Global Warming of 1.5°C, Climate change Intergovernmental Panel on Climate Change, Switzerland.

USGCRP, 2017. Climate Science Special Report: Fourth National Climate Assessment, Volume I, U.S. Global Change Research Program, Washington, DC.

USGCRP, 2018, Impacts, Risks, and Adaptation in United States: Fourth National Climate Assessment. Volume II, U.S. Global Change Research Program, Washington DC.

⁷ לדעה שונה ראו: Error! Hyperlink reference not valid.

⁸ Krogstrup, S., & Oman, W. September 2019, Macroeconomic and Financial Policies for Climate Change Mitigation: A Review of the Literature, IMF, WP/19/185

⁹ IMF, Fiscal Monitor, How to Mitigate Climate Change, October 2019.

מעוות. מס הפחמן מייעל את הקצאת המשאבים במשק בהיותו מוטל על המוצר המזהם, וגורם ליצרנים ולצרכנים להפנים במחירו את השפעותיו החיצוניות. בכך הוא תורם לתיעודף נכון של השימוש באנרגיה.

- יתרון נוסף של מס פחמן הוא שהערכת השפעתו מבוססת על פרמטר שניתן להעריכו – גמישות הביקוש למחיר, ובפרט בייצור חשמל ושימוש בכלי רכב, שני מקורות הזיהום העיקריים. גמישויות אלו נאמדו בעולם בטווח שבין 0.2 ל 0.6¹⁰; זאת אומרת שעלייה של אחוז אחד במחיר החשמל צפויה להקטין את הביקוש לו בשיעור שבין 0.2% ל-0.6%.
- יתרון של מס הפחמן ביחס לאמצעים אחרים לצמצום הפליטה הוא היכולת לנטר במידה רבה את קבוצות האוכלוסייה שעליהן הוא מוטל, את השפעתו עליהן וכן את השפעתו על שאר ענפי הכלכלה. יתרון זה חשוב במיוחד כי הוא מסייע לטפל בשתי סוגיות שעלולות להקשות על מקבלי ההחלטות לתמוך במס על פחמן: הרגרסיביות שלו¹¹, והשפעתו הדיפרנציאלית על ענפי ייצור שונים – שעשויה להקל על הענפים הנפגעים להתאגד לתגובה פוליטית כנגד המס.

¹⁰ לניתוח על של תוצאות האמפיריקה של גמישות הביקוש לאנרגיה ראה: Labandeira, X., Labeaga, J.M. and López-Otero, X., 2017. A meta-analysis on the price elasticity of energy demand. Energy Policy, 102, pp.549-568.

¹¹ Krogstrup, S., & Oman, W., September 2019, Macroeconomic and Financial Policies for Climate Change Mitigation: A Review of the Literature, IMF, WP/19/185

תומכים ומתנגדים:

לדידנו, הצעות החוק שאנו מעוניינים לקדם, בתחומי המיסוי ומנגנונים הכלכליים, יזכו לתמיכה רחבה. תחילה, אנו צופים תמיכה ע"י קואליציה של ארגוני סביבה רבים הפועלים לבלימת משבר האקלים. עדות בולטת לכך קיבלנו במהלך היועצות שלנו עם הגופים הרלוונטיים בתחום, דוגמת: פורום כסף נקי וביניהם פורום החוסכים לפנסיה בישראל ו-Fossil free Israel. כמו כן, אנו צופים לתמיכה אקדמית רחבה בשל העובדה כי מרבית מן הצעות החוק שלנו נעשו בייעוץ מלא עם גורמים מן האקדמיה, דוגמת: פרופ' עלי בוקשפן, מרצה וחוקר בתחום דיני החברות מהמרכז הבינתחומי הרצליה, פרופ' דוד האן – מומחה בדיני תאגידים ומי שניהן בין השנים 2011-2016 כאפוטרופוס הראשי לישראל, ד"ר ליעד אורתר - ראש המכון לאחריות תאגידית, ואחד המומחים המובילים בישראל לנושאי דיווח אחריות תאגידית. בנוסף, אנו צופים תמיכה מן הסקטור הפרטי משום שנעזרנו בגורמים מן השוק הפרטי, דוגמת: ד"ר אבשלום אדם – מנכ"ל Management Values, ונגה לב ציון נדן – מנכ"לית GreenEye.

כמו כן, ובפן הציבורי, אנו מצפים לתמיכה רחבה של חברי כנסת בשל ההתפתחויות הבולטות, ביניהן מסמכי הרשות לני"ע והקמת מדד אקלים 125, בתחומי השקעות ESG, והשקעות סביבתיות בפרט. יתרה מכך, ובתחום מיסוי פחמן דו-חמצני - נצפה לתמיכה של רשות המיסים בשל תקבולי המיסים שייזקפו לקופת המדינה בשל השטת מס פחמן, וכן לתמיכת בנק ישראל שלפני כשנה הוציא נייר עמדה התומך בהטלת מס שכזה.

אל מול התומכים לעיל, צפויה התנגדות מצדו של משרד האוצר בשל העלויות התקציביות הגבוהות שעלולות להיווצר בעקבות יישום המנגנונים בהצעות החוק. כמו כן, קואליציה של תאגידים פוסיליים עשויה להוות קבוצת אינטרס אשר מתנגדת להצעות החוק הנוגעות לאיסור השקעה בתאגידים פוסיליים. בנוסף, תיתכן התנגדות מצדה של הרשות לניירות ערך, ששכן ייתכן כי תרצה להשאיר את המתווים לעיל באופן וולונטרי ולא לבצע הסדרה בחקיקה ראשית, ואולי אף תראה זאת כהתערבות באחריותו השיורית של הרגולטור. כמו כן, נצפה להתנגדות, הן אקדמית והן ציבורית, מגורמים בעלי השקפה כלכלית ימין-ליברלית, אשר אידאולוגית מאמינים בהתערבות ממשלתית מינימלית, וזאת על סמך התייעצות שקיימו עם גורמים בתחום.

הצעות חוק חדשות

הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – חובת דיווח סביבתי), התשפ"א-2021

- תיקון סעיף 32 1. בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975¹² (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 32(א), אחרי פסקה (1) יבוא:
- "(1א) לקבוע את מדיניות החברה בתחום החברתי והסביבתי;"
- תיקון סעיף 33 2. בסעיף 33 לחוק העיקרי –
- (1) בכותרת השוליים, המילה "כספיים" – תימחק;
- (2) בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (4) יבוא:
- "(5) דו"ח חברתי-סביבתי שיבוצע לפי כלי הערכה ודיווח המנויים בתוספת הראשונה א'";
- (3) אחרי סעיף קטן (1א) יבוא:
- "(2א) שר האוצר, בהתייעצות עם הרשות ובהתייעצות עם השר האחראי על החברה הממשלתית, רשאי לקבוע רמת דיווח נמוכה מזו הקבועה בתוספת הראשונה א', בהתאם לטיב ואופי פעולתה של החברה.
- (3א) שר האוצר, בהתייעצות עם השר להגנת הסביבה, שר הכלכלה ושר הרווחה והשירותים החברתיים, לפי העניין, ובאישורה של ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, רשאי לשנות את התוספת הראשונה א'."
- הוספת תוספת ראשונה א' 3. אחרי התוספת הראשונה לחוק העיקרי יבוא:

"תוספת ראשונה א'

(סעיף 33)

דו"ח חברתי-סביבתי לפי כללי הדיווח של ארגון ה- Global Reporting Initiative ("GRI") – (2006) Sustainability Reporting Guidelines - G3."

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנים האחרונות הולכת ומתגברת המודעות החברתית-סביבתית של חברות בארץ ובעולם

¹² ס"ח התשל"ה, עמ' 132.

והמונח "אחריות תאגידית" הופך להיות מטבע לשון שגור בפי מקבלי ההחלטות במספר רב של תאגידים. עסקים רבים בעולם פועלים כיום בפרויקטים חברתיים וסביבתיים רבים למען צמצום ההשלכות השליליות של פעילותם על הסביבה ולמען פיתוח בר-קיימא כחלק מנטילת אחריות חברתית-סביבתית.

במקביל לתהליך זה וכחלק בלתי נפרד ממנו התפתח גם נושא הדיווח החברתי-סביבתי (או בשמו האחר: דיווח קיימות), במסגרתו מדווחות חברות על ההשלכות החברתיות והסביבתיות של פעילותן ופועלן בתחומים אלה. הרחבת הדיווח על ידי תאגידים בנושאים אלה הפכה לחלק מדרישת קרנות ומשקיעים רבים אשר בוחנים את התאגיד לא עוד רק לפי תוצאותיו העסקיות, אלא גם על פי קריטריונים חברתיים וסביבתיים.

הרציונל העומד בבסיס הרחבת דרישות הדיווח בעולם בנושאים אלה כפול: ראשית, השפעה רבה מיוחסת לנושאים אלה על שוויה של החברה לטווח הארוך; ושנית, התפיסה כי התאגידים נושאים באחריות רחבה לגורמים חיצוניים לבעלי המניות גרידא.

מטרת התיקון המוצע היא לעודד חברות ממשלתיות, אשר מהוות חלק נכבד בכלכלה הישראלית ובעלות השפעה רבה עליה, לגלות אחריות חברתית-סביבתית ולפעול לקידום נושאים אלה.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

**הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון-חשיפת מדיניות
סביבתית), התשפ"א-2021**

- תיקון סעיף 16 1. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005¹³ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 16(ד), בפסקת משנה (4), בסופה יבוא "שתכלול בין היתר גם תיאור של השיקולים החברתיים, הסביבתיים והאתיים שהקופה מתחשבת בהן בבחירת ההשקעות, החזקתן ומימושן וכן תיאור של המדיניות ביחס למימוש הזכויות הנלוות לניירות הערך, כמשמעותן בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968¹⁴, לרבות זכות ההצבעה"
- תיקון סעיף 18 2. בסעיף 18 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא :
" (ד) קופת גמל לקצבה תמציא אחת לשנה לכל עמיתה את מדיניות ההשקעה שלה כמשמעותה בסעיף 16(ד)(4). "
- תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ושיווק פנסיוני), התשס"ה-2005¹⁵, בסעיף 21, אחרי פסקת משנה (2) יבוא :
על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ושיווק פנסיוני) 3. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ושיווק פנסיוני), התשס"ה-2005¹⁵, בסעיף 21, אחרי פסקת משנה (2) יבוא :
" (3) יגלה בפני לקוח בטרם חתימתו את מדיניות ההשקעה של קופת הגמל נושא השיווק הפנסיוני, כמשמעותה בסעיף 16(ד)(4) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005¹⁶. "

ד ב ר י ה ס ב ר

עניינה של הצעת חוק זו בחיוב קרנות הפנסיה הפועלות בישראל לגלות ולפרסם את מדיניות השקעתן בנושאים חברתיים – סביבתיים, וכן לחייב את היועצים הפנסיוניים לגלות מדיניות ההשקעה בתהליך השיווק של קרנות הפנסיה לציבור. היום החוק אינו מטיל חובת גילוי ספציפית בנושאים אלו על קרנות הפנסיה.

הצעה זו מבטאת את המשקל המשמעותי של קרנות הפנסיה בשוק ההון. ההצעה מבקשת לעודד השקעה שמביאה לידי ביטוי גם שיקולים של אחריות חברתית וסביבתית ותורמת

¹³ ס"ח התשס"ה, עמ' 889.

¹⁴ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

¹⁵ ס"ח התשס"ה, עמ' 918.

¹⁶ ס"ח התשס"ה, עמ' 889.

לפיתוחו של דיאלוג עקבי בין קרנות הפנסיה לחברות בנושאים חברתיים וסביבתיים. המודל שההצעה אימצה מבוסס על התפיסה של שקיפות. ההצעה אינה מבקשת להתערב באוטונומיה של קרנות הפנסיה לקבוע את מדיניות ההשקעות שלהן אלא מורה להם לגלות את מדיניות ההשקעה, ובפרט המדיניות ביחס נושאים חברתיים, סביבתיים ואתיים. ההצעה מבקשת ליצור מתאם טוב יותר בין שוק ההון הישראלי לשווקים הזרים. במדינות זרות הנושא של השקעה אתית, המביא בחשבון שיקולים נוספים לשיקולים כלכליים, הפך להיות חלק אינטגרלי ממערכת ההשקעות. נושא זה קיבל ביטוי בכללים שאומצו בשנת 2006 על ידי הסוכנות הסביבתית של האו"ם - The Principles for Responsible Investment. ביסוד המהלך הזה התפיסה כי שוק ההון צריך לתת ביטוי למערכת ההעדפות של משקיעים שונים, ולאפשר למשקיעים לבחור בין מסלולי השקעה שונים גם בהתאם לתפיסת העולם המוסרית-סביבתית שלהם. מודל הגילוי שעומד ביסוד ההצעה עולה בקנה אחד עם תפיסה זו.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

הצעת חוק ניירות ערך (תיקון – חובת דיווח על תמיכות סביבתיות), התשפ"א-2021

תיקון סעיף 36 1. בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968,¹⁷ בסעיף 36, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) תאגיד יכלול בדוחות לפי סעיף קטן (א) גם את פירוט ההוצאות שהוציא עבור תמיכה בפרויקטים סביבתיים; לענין זה, "תמיכה בפרויקטים סביבתיים" – השתתפות ותמיכה בפרויקטים שלדעת התאגיד מקדמים את הסביבה והאקלים בישראל."

דבר הסבר

מטרת הצעת חוק זו היא לחייב חברות ציבוריות לחשוף את נתוני התמיכה והתרומות שלהן לטובת הסביבה ולפתרון משבר האקלים ולעודד אותן לתרום לחברה ולמוסדות הפועלים בתחום הסביבתי על כל גווניו.

הצעת חוק זו מעודדת מתן תרומות על ידי חברות ציבוריות לשיפור הסביבה והאקלים, ולבלימת משבר האקלים אשר מהווה סיכון מרכזי בשנים האחרונות. כמו כן, הצעת החוק מעודדת תחרות בין החברות שמחזקת את עקרונות האחריות הסביבתית במשק לטובת כלל הציבור.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

¹⁷ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

**הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בגין תרומה לפרויקטים סביבתיים),
התשפ"א-2021**

הוספת סעיף 46ד 1. בפקודת מס הכנסה¹⁸, אחרי סעיף 46ג יבוא:

"תרומה לפרויקט 46ד. (א) אדם שתרם בשנת מס פלונית סכום העולה על 400 שקלים חדשים לפרויקט סביבתי, יזוכה מהמס שהוא חייב בו באותה שנה בשיעור של 30% מסכום התרומה, ובלבד שלא יינתן זיכוי בשנת מס פלונית בשל סכום כולל של תרומות העולה על 4,208,000 שקלים חדשים (להלן – התקרה לזיכוי); סכום העולה על התקרה לזיכוי שנתרם באותה שנת מס, יזוכה מהמס בהתאם להוראות סעיף זה בשלוש שנות המס הבאות בזו אחר זו, ובלבד שלא יינתן זיכוי בכל אחת משלוש שנות המס כאמור, בשל סכום כולל של תרומות העולה על התקרה לזיכוי.

(ב) בסעיף זה, "פרויקט סביבתי" – פרויקט בתחומי סביבה, אקלים, כלכלה דלת פחמן, תעסוקה ירוקה, תזונה ירוקה וחקלאות ירוקה.

(ג) שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע תחומים נוספים אשר יזוכו ממס לפי סעיף קטן (א).".

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת חוק זו היא לעודד את המגזר הפרטי לתרום לפרויקטים סביבתיים ולהגדיל את מעורבותו במטרות סביבתיות, המגבירות את רווחת כלל האוכלוסייה ובולמות את התקדמותו של משבר האקלים, באמצעות מתן זיכוי חלקי ממס הכנסה שערכו תלוי בסכום התרומה שניתנה.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

¹⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

הצעת חוק אחריות סביבתית (חובת דיווח), התשפ"א-2021

- הגדרות 1. בחוק זה –
- "חברה ממשלתית" – כהגדרתה בחוק החברות, התשנ"ט-1999;¹⁹
- "חברה ציבורית" – כהגדרתה בחוק החברות, התשנ"ט-1999;
- "חברה פרטית" – חברה שאינה חברה ציבורית;
- "חברה גדולה" – חברה שמתקיימים בה כל אלה:
- (1) החברה מעסיקה למעלה מ-250 עובדים;
- (2) מחזור העסקים השנתי של החברה עומד על 15 מיליון שקלים חדשים לפחות;
- (3) שכרו של העובד בעל השכר הגבוה ביותר בחברה גבוה יותר מפי שלושים משכרו של העובד בעל השכר הנמוך ביותר בחברה;
- "תאגיד עירוני" – כהגדרתו בסעיף 249א לפקודת העיריות;²⁰
- "חברה מדווחת" – חברה המגישה דוח אחריות סביבתית לפי חוק זה;
- "דוח אחריות סביבתית" – הדוח שמופיע בתוספת השניה;
- "השר" – שר המשפטים;
- "הממונה" – אדם שהוסמך על ידי השר להיות אחראי על ביצוע חוק זה;
- "מאגר הדיווח" – מאגר מקוון בו מוצגים הדוחות שהוגשו לפי חוק זה;
2. חובת הגשת דוח אחריות סביבתית
- (א) חברה ממשלתית, תאגיד עירוני וחברה גדולה יגישו מדי שנה דוח אחריות סביבתית; חברה ציבורית שאינה חברה גדולה תגיש את הדוח אחת לשנתיים; תאגיד שאינו חברה מדווחת רשאי להגיש דוח אחריות סביבתית בהתאם לחוק זה;
- (ב) הדוח יוגש לממונה ולרשות לניירות ערך.
3. מינוי אחראי
- חברה מדווחת תמנה אדם מטעמה שיהיה אחראי על הדיווח לפי חוק זה.
4. פרסום
- הממונה יעמיד את מאגר הדיווח לעיון הציבור בצירוף הסבר תמציתי.
5. מועד דיווח
- (א) דוח אחריות סביבתית יוגש בתוך הרבעון הראשון של שנת הכספים עבור השנה שקדמה לה; הממונה רשאי, מטעמים שיירשמו, להאריך את התקופה עד חודשיים נוספים לחברות שיבקשו זאת.

¹⁹ ס"ח התשנ"ט, עמ' 199.

²⁰ דיני מדינת ישראל התשכ"ד, עמ' 197.

- (ב) השר רשאי לפטור חברה מחובת הדיווח לתקופת דיווח אחת מטעמים מיוחדים שיירשמו ויפורסמו במאגר הדיווח.
6. תו חברה מדווחת חברה מדווחת רשאית להטביע על מוצריה ועל חומרים נוספים מטעמה את הסימן המופיע בתוספת הראשונה.
7. הוועדה המייעצת (א) השר ימנה וועדה מייעצת שתורכב מתשעה חברים :
- (1) הממונה והוא יהיה יושב ראש הוועדה ;
 - (2) נציג של משרד הכלכלה ;
 - (3) נציג של המשרד להגנת הסביבה ;
 - (4) נציג של משרד הרווחה ;
 - (5) נציג של התאחדות התעשיינים ;
 - (6) נציג של איגוד העובדים הגדול במשק ;
 - (7) שני נציגים של מוסד מוכר כהגדרתו בסעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה התשי"ח-1958²¹ ;
 - (8) שני נציגי ציבור בעלי מומחיות בתחום האחריות הסביבתית.
- (ב) הוועדה תקבע את סדרי דיוניה ; הדיונים יהיו פתוחים לציבור.
- (ג) לאחר שנת הדיווח הראשונה ולאחר מכן מידי שנתיים תבחן הוועדה את כללי הדיווח המפורטים בתוספת השניה ותערוך בהם שינויים לפי הצורך באישור השר ועדת הכלכלה של הכנסת.
8. הפרה (א) חברה החייבת בדיווח שלא הגישה דוח לפי חוק זה דינה – קנס בשיעור 1% מהרווח השנתי הכולל של החברה כמשמעותו בכללי החשבונאות המקובלים.
- (ב) חברה החייבת בדיווח שלא הגישה דוח לפי חוק זה תפורסם במאגר הדיווח ; הפרסום יישמר במאגר לתקופה של שבע שנים.
9. יעוד הכספים הממשלה תקים קרן לניהול כספים שהתקבלו מקנסות לפי חוק זה ; כספי הקרן יועברו למטרות סביבתיות.
10. השר הממונה שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

²¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

תוספת ראשונה



תוספת שניה

סעיף הדיווח	הנחיית הדיווח	אופן המענה
ביצועים סביבתיים		
ניהול סביבתי		
	האם לארגון מדיניות סביבתית?	כן / לא
	כן – נא צרפו מסמך מדיניות זה	קובץ מצורף
	לא – נא הסבירו מדוע אין בנמצא מסמך מדיניות שכזה	טקסט
	האם יש לארגון ממונה איכות סביבה?	כן / לא
	כן – נא מלאו פרטי איש קשר	פרטי התקשרות
	האם לארגון תקן ניהול איכות סביבה iso 14000 או תקן דומה / אחר ?	כן / לא
	כן – נא צרפו את תעודת ההתעדה	קובץ מצ"ב
כללי		
	האם הארגון אמצ' יוזמות סביבתיות לשיפור ביצועיו או מוצריו בתחום ו/ או ביצועי לקוחותיו?	כן / לא
	כן – נא פרטו, כולל יעדים כמותיים	טקסט
	האם הארגון עוסק בפיתוח מוצרים ושירותים המועילים לסביבה?	כן / לא
	כן – נא פרטו	טקסט
תחבורה		
	האם הארגון על מתקניו השונים נגישים להגעה בתחבורה ציבורית?	כן / לא
	האם לארגון מדיניות בנושא עידוד תחבורה חלופית? למשל עידוד נסיעה משותפת ברכבים, התקנת לוקרים ומקלחות עבור נוסעים באופניים	כן / לא
	כן – נא צרפו מסמך מדיניות זה	קובץ מצורף
	לא – נא הסבירו מדוע אין בנמצא מסמך מדיניות שכזה	טקסט
	כיצד מתבצע שינוע של חומרי גלם ומוצרי גמר? האם לארגון מדיניות בנושא זה?	טקסט + כן / לא
	כן – נא צרפו מסמך מדיניות זה	קובץ מצורף
	לא – נא הסבירו מדוע אין בנמצא מסמך מדיניות שכזה	טקסט
	האם נעשים מאמצים ליעל את תהליכי השינוע השונים? נא פרטו	כן / לא + טקסט

אנרגיה		
טקסט	מהם מקורות האנרגיה של הארגון? נא פרטו	
כן / לא	האם נעשים מאמצים להתייעלות אנרגטית?	
קובץ מצורף	כן – נא צרפו מסמך מדיניות זה	
טקסט	לא – נא הסבירו מדוע אין בנמצא מסמך מדיניות שכזה	
מדרך פחמני		
כן / לא	האם הארגון מודד את טביעת הרגל הפחמנית/מדרך פחמני שלו?	
מספר בשווה ערך פחמן דו חמצני CO2e	כן – מהו המדרך הפחמני של הארגון עבור התקופה המדווחת? (יש לחשב בהתאם למרשם הפחמן של המשרד להגנת הסביבה ולכלול את סקופ 1 + סקופ 2)	
טקסט	לא – נא הסבירו מדוע הארגון לא מבצע את המדידה	
מים		
מספר בליטר	מהו סך צריכת המים של הארגון?	
כן / לא	האם הארגון משפיע בצריכתו זו על מקורות מים טבעיים?	
טקסט	כן – נא פרטו	
טקסט + קובץ מצורף	נא הסבירו תשובתכם ואם כן – האם קיימת מדיניות בנושא? אם כן – נא צרפו מסמך מדיניות זה	
טקסט	באילו סוגי מקורות מים (מותפלים, ממוחזרים...) נעשה שימוש בפעילות הארגון?	
טקסט	כיצד המים מטופלים בסיום השימוש – האם השפכים מועברים לביוב מוסדר? לא – לאן כן מועברים? נא פרטו	
מגוון ביולוגי		
כן / לא	האם לארגון השפעה על נושא המגוון הביולוגי?	
טקסט + קובץ מצורף	נא הסבירו תשובתכם ואם כן – האם קיימת מדיניות בנושא? אם כן – נא צרפו מסמך מדיניות זה	
חומרי גלם, פסולת, אריזות ושימוש בחומרים ברי מיחזור וממוחזרים		
כן / לא	האם נעשים מאמצים לעבור לשימוש בחומרים ברי מיחזור וממוחזרים?	
טקסט + קובץ מצורף	כן – נא הסבירו ופרטו ואם קיימת מדיניות בנושא נא צרפו מסמך מדיניות זה	
	לא – נא הסבירו מדוע	
מספר באחוזים	מהו אחוז השימוש בחומר גלם ממקור ממוחזר מתוך סך תשומות הארגון?	
טקסט + קובץ מצורף	מהי מדיניות הטיפול בסוגי הפסולת השונים המיוצאים ממתקני הארגון? נא פרטו וצרפו את מסמך המדיניות	
כן / לא	האם בפעילות הארגון מעורבים חומרים רעילים ומסוכנים?	
טקסט + קובץ מצורף	כן – מהי מדיניות הטיפול בחומרים אלו? נא פרטו וצרפו מסמך מדיניות זה	
כן / לא	האם נעשים מאמצים להקטין ולהפחית אריזות?	
טקסט + קובץ מצורף	כן – נא הסבירו ופרטו ואם קיימת מדיניות בנושא נא צרפו מסמך מדיניות זה	
	לא – נא הסבירו מדוע	
יחס לבעלי חיים		
כן / לא	האם לחברה מדיניות בנוגע ליחס לבעלי חיים?	
קובץ מצורף	כן – נא צרפו מסמך מדיניות זה	
טקסט	לא – נא הסבירו מדוע אין בנמצא מסמך מדיניות שכזה	
כן / לא	האם החברה מבצעת ניסויים בבעלי חיים?	
טקסט	כן – נא הסבירו עבור אילו צרכים מתבצעים הניסויים	
כן / לא	האם בהתנהלותה השוטפת של החברה נכללת גם התנהלות עם בעלי חיים למיניהם? (הובלת בעלי חיים, שחיטה ועוד)	
טקסט	כן – נא פרטו מהו היחס לבעלי החיים במסגרת התנהלות זו	

דברי הסבר

מטרת החוק לקדם תרבות סביבתית ואחריות סביבתית, וזאת באמצעות חיוב החברות לדווח אודות פעילותן בתחומים אלה. כל זאת, בכדי לאפשר לציבור שיפוט טוב יותר של התאגידים באמצעות אמות מידה אלה. הצעת החוק מבקשת להתאים את החוק הישראלי לדירקטיבה האירופית לדיווח לא פיננסי של תאגידים כמו גם לעשרות יוזמות רגולטוריות דומות מכל רחבי העולם.

תחום האחריות התאגידית מתפתח מאד בעולם. בישראל מספר לא גדול של חברות החלו לדווח באופן וולונטרי על היבטים שונים הקשורים בפעילותן מנקודת מבט של אחריות חברתית-סביבתית של התאגיד או על פעולות נוספות שהתאגיד עושה בתחומים אלו לצד הדיווחים הופיעו גם ארגונים העוסקים בדירוג חברות על פי דיווחים אלה (כמו למשל דירוג "מעלה"). בהצעת חוק זו אנו שימת הדגש הינה על הפן הסביבתי של האחריות התאגידית.

ההשקפה, העומדת בבסיס הדיווח ובבסיס הפעילויות וההשקעה שהתאגיד מבצע בתחומים אלה, רואה בו חלק מהמרקם האזרחי וככזה יש לו אחריות חברתית. יתרה מכך, אחריות זו מקבלת משנה תוקף על פי אותה תפישה, לאור העובדה כי פעמים רבות התאגיד משית על החברה והסביבה עלויות כחלק מפעילויות הליבה של עיסוקו, ומרוויח על חשבון (עלויות חיצוניות). עם זאת, לפי גישת האחריות התאגידית (ESG) אין ניגוד הכרחי בין האחריות סביבתית של התאגיד לבין מטרתו העיקרית – להיות ארגון רווחי ותחרותי.

בישראל החקיקה מאפשרת לתאגיד להביא בחשבון גם שיקולים הקשורים בנושאים, בעובדים ובציבור, כמו כן, היא מאפשרת לתאגיד לתרום כספים למטרה שאינה קשורה בשיקולים עסקיים, אך אינה קובעת את היקף האחריות הציבורית בכלל והאחריות הסביבתית בפרט המוטלת על התאגיד ובוודאי שאינה מחייבת אותו באחריות שכזו. החוק המוצע גם הוא אינו מחייב את התאגיד לגלות אחריות ציבורית סביבתית, אך הפועל היוצא שהוא יעודד את החברות לגלות אחריות ולהשתפר בביצועיהן. החוק בא גם להסדיר בצורה אחידה וברת השוואה את האופן בו חברות מדווחות.

החוק מכיר בכך שסדרי הגודל השונים של התאגיד ונפח הפעילות השונה מייצרים גם מידת אחריות שונה ומכאן נובעת הדיפרנציאציה בחובת הדיווח שכן, הוא מטיל חובת דיווח שנתית על חברות ממשלתית, תאגידים עירוניים וחברות גדולות, חובת דיווח אחת לשנתיים על חברות ציבוריות שאינן חברות גדולות ואפשרות דיווח וולונטרית לתאגידים שאינם חברות החייבות בדיווח.

כללי הדיווח כוללים התייחסות כללית וניהול סביבתי, התייחסות לתחבורה, אנרגיה, מים, מגוון ביולוגי, חומרי גלם, פסולת, אריזות, שימוש בחומרים ברי מחזור וממוחזרים, ולבסוף גם ליחס של התאגיד לבעלי חיים.

כדי להבטיח שהדוח משיג את מטרות החוק יש לבחון את כללי הדיווח מיד לאחר שנת הדיווח הראשונה ולעדכןם לפי צורך, וכן לבחון את הצורך בעדכון אחת לשנתיים על מנת

להשאיר את הדוח רלוונטי ומקיף וככוח מניע לקידום האחריות הסביבתית. לשם כך החוק מסמיך וועדה מייעצת המורכבת מגורמי ממשל שונים מנציגי העובדים, התעשיינים ומומחים בתחום הדיווח על אחריות סביבתית.

כיוון שתכלית הדיווח היא לאפשר לציבור יכולת שיפוט טובה יותר על ביצועי החברות, הדוחות יעמדו לעיון הציבור באופן נגיש ומרוכז באתר אינטרנט של הממונה על אחריות סביבתית. חברה מדווחת שעומדת בהוראות החוק תוכל לסמן את מוצריה בסמליל. אין בסמליל משום הצהרה על איכות ביצועיה בתחום האחריות הסביבתית, רק עדות על כך שדווחה כנדרש והציבור יכול לבחון את ביצועיה. חברה שלא תדווח כדין תיקנס ותישלל ממנה הזכות להשתמש באותה שנת דיווח בסמליל. כיון שמושא הדיווח הוא פעילות התאגיד והשפעותיו בהקשרים סביבתיים, הכספים שיתקבלו מהקנס יועדו לשימוש לאותן תכליות באמצעות קרן ייעודית.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות מגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

הצעת חוק מס פחמן, התשפ"א-2021

1. מטרתו של חוק זה לעודד מעבר לכלכלה דלת פחמן והפחתת פליטת פחמן בטווח הארוך ע"י יישום מנגנון של תמחור פחמן.	מטרות החוק
2. בחוק זה-	הגדרות
"אוויר" – לרבות כל שכבות האטמוספירה העוטפות את כדור הארץ ;	
"דלק" – חומר העשוי לשמש מקור להפקת אנרגיה בדרך של בעירה או בדרך של אחרת העלולה לגרום לזיהום האוויר, לרבות נפט גולמי או חומר אורגני אחר ומוצריהם ;	
"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ;	
"חוק אוויר נקי" – חוק אוויר נקי, תשס"ח-2008 ;	
"חוק הבלו על דלק" – חוק הבלו על דלק, תשי"ח-1958 ;	
"חוק מס ערך מוסף" – חוק מס ערך מוסף, תשל"ו-1975 ;	
"פליטה" – פעולה המביאה לנוכחות מזהם באוויר, לרבות בדרך של התנדפות, אידוי או שחרור לאוויר של חומר במצב מוצק, נוזלי או גזי, במישרין או בעקיפין ; "המנהל" – המנהל כהגדרתו בפקודת מס הכנסה, או סגנו ;	
3. פליטות פחמן יוטל עליהן מס לפי השיעור האמור בסעיף 5 לחוק זה.	הטלת מס פחמן
4. (א) השר להגנת הסביבה ימנה וועדה מייעצת שתורכב מתשעה חברים : (1) הממונה והוא יהיה יושב ראש הוועדה ; (2) נציג של משרד הכלכלה ; (3) נציג של המשרד להגנת הסביבה ; (4) נציג של משרד הרווחה ;	הוועדה המייעצת

- (5) נציג של רשות המסים ;
- (6) נציג של התאחדות התעשיינים ;
- (7) שני נציגי ציבור בעלי מומחיות בתחום מס פחמן ;
- (8) שני נציגים של מוסד מוכר כהגדרתו בסעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה התשי"ח-1958.
- (ב) הוועדה תקבע את סדרי דיוניה ; הדיונים יהיו פתוחים לציבור.

מנגנון קביעת שיעורי מס

5. (א) מס הפחמן יעמוד על 42 דולר לטון פחמן.

(ב) בכל שנה תבחן הוועדה את שיעור המס ותערוך בו שינויים לפי הצורך באישור שר האוצר והשר להגנת הסביבה.

- (1) לא יפחת מס הפחמן מ-40 דולר לטון ולא יעלה על 80 דולר לטון בחמש שנים הראשונות לתחולתו של החוק.
- (2) שיעורו של מס הפחמן יעלה בכל שנה, באופן הדרגתי.

(ב) שיעורו של מס הפחמן יעודכן בכל שנה בכפוף למדד.

6. (א) מס פחמן ניתן לגביה לפי פקודת המסים (גביה), והוראות אותה פקודה, למעט סעיף 12 שבה, יחולו על מס הפחמן כאמור.

(ב) הוראות סעיפים 102(ב), 102א ו-102ב לחוק מס ערך מוסף, יחולו על גבייה כאמור בסעיף קטן (א), בשינויים המחויבים.

7. (א) הממשלה, לאחר התייעצות עם וועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת ועם רשות האנרגיה והמשרד להגנת הסביבה, תקבע את יעדי אקלים להפחתת סך הפליטות בחוק חוק אוויר נקי.

(ב) השר להגנת הסביבה, רשאי, בצו, לאחר התייעצות עם וועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, רשות האנרגיה והרשות להגנת הסביבה לעדכן את יעדי הפחתות שאומצו לפי סעיף 8(א) ובלבד ששיעור זה לא יפחת משיעור של 30%.

ייעוד תקבולי מסים

8. הממשלה תקים קרן לניהול כספים שהתקבלו ממסים לפי חוק זה. כספי הקרן יועברו למטרות הבאות:
(א) החזרת מס למשקי בית ולמעסיקים: המנהל, לאחר התייעצות עם שר האוצר, יקבע הקלות על נטל המס, לרבות הקלה במס הכנסה ומיסי חברות והטבות מס.

(ב) עידוד השקעות ירוקות ומחקר ופיתוח: שר האוצר יקבע בצו מתן סובסידיות לעידוד השקעות ירוקות ולמחקר ופיתוח לרבות סובסידיות למעבר לייצור באנרגיות מתחדשות, סובסידיות לפיתוח ושימוש בטכנולוגיות חדשניות מופחתות פחמן, וסובסידיות לפרויקטים שמטרתם ביטחון אנרגטי והתייעלות אנרגטית.

(ג) החזרים על אנרגיה מתחדשת: שר האוצר בהתייעצות עם המנהל, יקבע בצו את שיעור הפיצוי שיינתן למשקי בית, עסקים ותעשייה עבוד העלויות הכרוכות במעבר לשימוש באנרגיה מתחדשת.

(ד) העברת תקבולים לתקציב המדינה הכללי: שר האוצר יקבע בצו את שיעור התקבולים ממס פחמן על דלקים שיועבר לתקציב המדינה הכללי ובלבד שאותו שיעור לא יעלה על 50%.

אצילת סמכויות

9. המנהל רשאי לאצול מסמכויותיו ומתפקידיו לפי חוק זה, לעובד מדינה אחר, אם בדרך כלל או לעניין מסוים, או לאזור או למקום מסוים.

השר הממונה

10. שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצוע.

תחילה

11. החוק יחול שלושה חודשים מיום פרסומו.

דברי הסבר

מוצע לחוקק חוק חדש – חוק מיסוי פחמן התשפ"א 2021 (להלן : החוק) במטרה לקבוע הסדרי מיסוי חדשים לפחמן מדלקים ושינוי מס הבלו המוטל על דלקים עד כה.

מטרתו של מיסוי פחמן על דלקים הינו מתן פתרון לכשל השוק הנוצר כתוצאה מכך שהגורם המזהם אינו משלם עבור הנזק שנגרם מפליטת גזי חממה לאוויר. הסיבה למשבר האקלים הינה הצטברות עודפת של גזי חממה באטמוספירה בשל שריפת דלקים. כיום, על דלקים מזהמים בישראל מוטל מס בלו, לפי חוק הבלו על דלק, תשי"ח-1958 אך מס זה אינו משקף את מלוא העלויות החיצוניות של פליטת מזיהום אוויר וגזי חממה. מס זה יאפשר הפנמה של העלויות החיצוניות שנגרמות כתוצאה מאותן פליטות של גזי חממה ע"י המזהמים ותשלום ישירות עליהן.

מטרתו של יישום מס הפחמן על דלק הינה תמרוץ התייעלות אנרגטית ומעבר לאנרגיה מתחדשת. שימוש ביישום מס פחמן שומר על המטרות הפיסקליות של גביית מיסים ולכן כמעט ואין פגיעה או חריגה מיעדי הגידול בתוצר הלאומי הגולמי שנקבעו וקיימת שמירה על יעדי הצמיחה במשק על אף המעבר לכלכלה דלת פחמן.

כיום, קיימת הסכמה בקרב מומחים רבים בעולם לפיה יישום מנגנון של תמחור פחמן מהווה פעולה יעילה ביותר לעידוד הפחתת פליטות גזי חממה במשק בטווח הארוך וליצירת וודאות בשווקים השונים.

בחוק זה ישנו מנגנון הקובע את ייעודי תקבולי המס פחמן על דלק במטרה לצמצם את הפגיעה הכלכלית הנוצרת מהליכי המיסוי ע"י קביעת מנגנוני החזרים למשקי הבית, בפרט לאלה הנמצאים בעשירונים התחתונים והקלות מיסוי לתעשייה וזאת בהתחשב בעובדה כי עמידה ביעדי האנרגיה למעבר לאנרגיה מתחדשת יוביל לייקור משמעותי במחירי החשמל למשקי הבית, עסקים ולתעשייה בכלל. כמו כן, ישנו ניתוב של חלק מתקבולי המס ליעדים סביבתיים מחוללי צמיחה כלכלית שיתרמו בהליך המעבר לכלכלה דלת פחמן כגון השקעות בפרויקטים ירוקים שמטרתם מעבר לכלכלה דלת פחמן פליטות גזי חממה וסובסידיות של מחקר ופיתוח של טכנולוגיות ירוקות.

הצעת חוק זו מתבססת על המודל הגרמני של מס פחמן כך שקביעה של 30% היא בהתאם ליעדי משק האנרגיה שקבעה מדינת ישראל לשנת 2030 – 30% מייצור החשמל יהיה מאנרגיה מתחדשת.

*50% כך שלא יהי מצב בו מרבית תקבולי המס על פחמן מדלקים מיועדים לתקציב המדינה במקום ליעדים סביבתיים.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

הצעת חוק ניירות ערך (תיקון - חובת גילוי בדוחות הכספיים של חברות ציבוריות אודות סיכונים סביבתיים), התשפ"א – 2021

תיקון סעיף 1 1. בחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968 (להלן - החוק העיקרי) בסעיף 1, אחרי ההגדרה " מערכת דואר אלקטרוני מאובטח " יבוא :

"מפגעים סביבתיים" – כמשמעותן בחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992.

2. בחוק העיקרי בסעיף 1, אחרי ההגדרה " גורם מפקח " יבוא :

"סיכונים סביבתיים" – הסיכון להשפעה על הרווח והפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכולות להתממש באם תישא החברה באחריות ישירה למפגע סביבתי.

3. אחרי סעיף 36ד לחוק העיקרי יבוא :

גילוי על סיכונים סביבתיים בדוחות הכספיים	36ה. (א)(1) חברה ציבורית תגלה בדוחותיה הכספיים השנתיים, הנערכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, על סיכונים סביבתיים בלא תלות בסיכויי בגודל הסיכון הסביבתי או בהסתברות להתממשותו.
--	--

(2) המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות יבצע את השינויים הנדרשים בכללי החשבונאות המקובלים לעניין עריכת הדוחות הכספיים לצורך יישומו של הסעיף לעיל.

(ב) השר להגנת הסביבה, לאחר התייעצות עם וועדת הפנים והגנת הסביבה והרשות להגנת הסביבה, יקבע בצו סיכונים סביבתיים שחובה על חברות ציבוריות לספק גילוי לגביהם בדוחות הכספיים השנתיים, ככל שהם קיימים.

(ג) חברות ציבוריות יידרשו להציג הן תיאור איכותי והן תיאור כמותי אודות סיכונים סביבתיים לצד ההשפעות של אותם סיכונים על רווחי החברה.

דברי הסבר

מטרתה של הצעת חוק זו היא להבטיח כי יינתן מידע מספק ומקיף בביאורים לדוחות הכספיים של החברה אודות הסיכונים הסביבתיים שקיימים לחברה. מידע זה משמש את משתמשיה השונים של החברה, הן המשקיעים הנוכחיים והן המשקיעים העתידיים, וגורם לאותם משתמשים לקבל תמונה יותר מקיפה על הטבע והאופי של פעילות החברה בה הם משקיעים או עתידים להשקיע, ואת הקשר של אותה הפעילות למשבר האקלים על היבטיו השונים.

מטרתו של מידע זה היא להביא לידיעתם של המשתמשים השונים על פעולות שמבצעת החברה הפוגעות בסביבה במישורים השונים ואף מקדמות ומחריפות את משבר האקלים, המהווה סיכון מרכזי כיום. בדרך זו ציבור המשתמשים יוכל לשקול באופן מושכל באילו חברות הוא מעוניין להשקיע תוך בסיכונים סביבתיים הקיימים לחברה במישורים השונים.

כיום, קיימת מגמה עולמית התומכת בגילוי אודות סיכונים סביבתיים בדוחות הכספיים של החברות במטרה ליצור מתאם בין ההשקעות לבין השיקולים הערכיים הסביבתיים של המשקיעים. חברות רבות בעולם התחילו לתת בדוחותיהן הכספיים גילוי אודות סיכונים סביבתיים, בין אם באופן וולונטרי ובין אם מכוח רגולציה, בנושאים שונים כמו: פליטת גזי חממה, שימוש באנרגיה מזהמת, מיחזור, ניהול צריכת מים ועוד. הגילוי של החברות נע על קשת רחבה החל מתיאור איכותי לאופן שבו הן מנהלות סיכונים אלה ועד לתיאור כמותי הכולל נתונים שמטרתם לערוך בחינה השוואתית ביחס לדוחות הכספיים של התקופות הקודמות. אולם, בד"כ חברות נהגו להציג נתונים אלו בפן "החיובי" ולא "השלילי", קרי מה הן הפעולות "הטובות" שהחברות הציבוריות מבצעות ע"מ להקטין את הסיכון של משבר האקלים הקיים כיום בעוד שאין הצגה לכל הפעילויות שחברות מבצעות המחריפות את משבר האקלים. הרציונל מאחורי הצעת חוק זו הינה שחברות יחויבו להצגת כל הסיכונים הסביבתיים הנובעים מפעילותן, ולא רק את ההיבטים שיכולים לעזור לחברה שהיא מעוניינת לגלות לגביהם, אלא גם היבטים שיכולים להרע לה. כשאר מידע זה גלוי לכלל המשתמשים חברות יורתעו ויטו לצמצם את היקפי הפעילויות שמחריפות את סיכוני האקלים הקיימים כיום, וזאת לנוכח העובדה כי משקיעים רבים נוטים כיום לערב שיקולים ערכיים סביבתיים בעת ההשקעה לצד השיקולים הפיננסיים.

בעת ההצגה של השפעת הסיכון הסביבתי על הרווח של החברות, משקיעים נוכחיים ומשקיעים עתידיים יכולים לחזות עד כמה הפעילות שתורמת למשבר האקלים מהווה נתך משמעותי מרווחי החברה ומעיקר פעילותה. הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

הצעת חוק ניירות ערך (תיקון - חובת גילוי בדוחות הכספיים של חברות ציבוריות אודות תביעות הנוגעות למפגעים סביבתיים), התשפ"א – 2021

תיקון סעיף 1 1. בחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968 (להלן - החוק העיקרי) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "פקודת מעצר וחיפוש" יבוא:

"תביעה" – הפרשה להתחייבות לתביעה והתחייבות תלויה בגין תביעה, כמשמעותן לפי כללי חשבונאות מקובלים החלים על דוחותיה הכספיים של החברה.

2. בחוק העיקרי בסעיף 1, אחרי ההגדרה "מערכת דואר אלקטרוני מאובטח" יבוא:

"מפגעים סביבתיים" – כמשמעותן בחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992.

3. אחרי סעיף 36 לחוק העיקרי יבוא:

גילוי על תביעות 36ה. (א) חברה ציבורית שיש כנגדה תביעה הנוגעת למפגעים בדבר מפגעים סביבתיים תגלה זאת בדוחותיה הכספיים השנתיים, הנערכים סביבתיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בלא תלות בסיכויי מימוש התביעה.

(ב) המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות יבצע את השינויים הנדרשים בכללי החשבונאות המקובלים לעניין עריכת הדוחות הכספיים לצורך יישומו של הסעיף לעיל.

דברי הסבר

מטרתה של הצעת חוק זו היא להבטיח כי יינתן מידע מספק בביאורים לדוחות הכספיים של החברה אודות התביעות הקיימות בנושאים סביבתיים כנגד החברה. מידע זה משמש את משתמשיה השונים של החברה, הן המשקיעים הנוכחיים והן המשקיעים העתידיים, וגורם לאותם משתמשים להבין את טבען, אופיין וסכומן של התביעות הקיימות כנגד החברה שבה הם משקיעים או עתידים להשקיע, בין אם הן מיוצגות כהפרשות או כהתחייבות תלויה בדוחות הכספיים.

מטרתו של מידע זה היא להביא לידיעתם של המשתמשים השונים על פעולות שמבצעת החברה הפוגעות בסביבה במישורים השונים ואף מקדמות ומחריפות את משבר האקלים, המהווה סיכון מרכזי כיום. בדרך זו ציבור המשתמשים יוכל לשקול באופן מושכל באילו חברות הוא מעוניין להשקיע תוך התחשבות בתביעות שהוגשו כנגד החברה הנוגעות לנושאים סביבתיים ומפגעים סביבתיים כהגדרתם בחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992.

הדרישה בחוק לתחולת הגילוי הן על תביעות המיוצגות בדוחות הכספיים של החברה כהפרשה להתחייבות בגין תביעה והן על התחייבויות תלויות בגין תביעה נובעת מכך שע"פ כללי החשבונאות המקובלים, וע"פ הוראותיו של תקן חשבונאות IAS 37 בפרט, אין להכיר בדוחות הכספיים של החברות על תביעות שמסווגות כהתחייבות תלויה, שהן התחייבויות בגין תביעות כנגד החברה אשר אין הן עומדות בהגדות התקן להפרשה בגין התחייבות לתביעה. הרציונל מאחורי כך הוא שהמשתמשים השונים יהיו מודעים לכלל התביעות המוגשות כנגד החברה בנושאים הסביבתיים השונים. הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

**חוק איסור השקעת כספי מוצרים פנסיונים וקופות גמל בתאגידים פוסיליים,
התשפ"א-2021**

מטרת החוק

1. מטרתו של חוק זה למנוע השקעה של כספים ציבוריים בקרנות הפנסיה וקופות גמל בתאגידים פוסיליים, כחלק מהמאבק לבלימת משבר האקלים.

2. בחוק זה:

"מוצר פנסיוני" – כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פנסיונים (ייעוץ, שיווק, ומערכת סליקה פנסיונים) תשס"ה-2005;

"ייעוץ פנסיוני" – כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פנסיונים (ייעוץ, שיווק, ומערכת סליקה פנסיונים) תשס"ה-2005;

"חברה מנהלת" – כהגדרתה בחוק הפיקוח על שירותים פנסיונים (קופות גמל) תשס"ה-2005;

"חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז-1977;

"תאגיד" – כהגדרתו בחוק הפרשנות תשמ"א-1981;

"תאגיד בעל שליטה" – כהגדרתו בחוק ניירות ערך תשכ"ח-1968;

"תאגיד פוסילי" – כל אחד מאלה:

(1) תאגיד העוסק בחיפוש, הפקה, הולכה, אחסון וזיקוק של דלקים פוסיליים (גז, פחם, נפט, פצלי שמן).

(2) תאגיד העוסק בהקמה ותפעול של תחנות כוח המייצרות חשמל על בסיס דלקים מאובנים.

(3) תאגיד שמטרתו המרכזית היא מימון תאגיד פוסילי ו/או קבלת תמלוגים מתאגיד פוסילי.

(4) תאגיד בעל שליטה בתאגיד פוסילי.

(5) תאגיד שהוכרז עליו שהוא תאגיד פוסילי לפי סעיף 4 לחוק.

"הוועדה" – וועדת היישום שהוקמה לפי הוראות סעיף 5;

"השר" – השר להגנת הסביבה ;

איסור השקעת כספי מוצרים פנסיונים בתאגידים פוסיליים ומכירת החזקות פוסיליים

3. (א) בעל רישיון לייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני לא ישקיע כספי לקוחות בתאגידים פוסיליים לפי הרשימה שפרסמה הוועדה (להלן : הרשימה).

(ב) השקיע בעל רישיון לייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני, ולאחר מכן נכלל התאגיד ברשימה, יודיע על כך לוועדה וימכור את החזקותיו בתאגיד בתוך תשעים ימים מיום שפרסמה הוועדה את הכללת התאגיד ברשימה : בסעיף זה, "השקעה" - למעט הלוואה כאמור בהגדרת "השקעה".

(ג) הוועדה רשאית להאריך את המועד למכירת החזקותו כאמור בסעיף קטן (ב) בשישים ימים נוספים מטעמים מיוחדים שיירשמו, וכן רשאית היא, באישור השר, להאריך לתקופה קצובה נוספת.

איסור השקעת כספי קופות גמל בתאגידים פוסיליים ומכירת החזקות

4. (א) חברה מנהלת, לא תשקיע את כספי קופת גמל בתאגידים פוסיליים שפרסמה הוועדה.

(ב) (ב) השקיעה חברה מנהלת, ולאחר מכן נכלל התאגיד ברשימה, יודיע על כך לוועדה וימכור את החזקותיו בתאגיד בתוך תשעים ימים מיום שפרסמה הוועדה את הכללת התאגיד ברשימה : בסעיף זה, "השקעה" - למעט הלוואה כאמור בהגדרת "השקעה".

(ג) הוועדה רשאית להאריך את המועד למכירת החזקותו כאמור בסעיף קטן (ב) בשישים ימים נוספים מטעמים מיוחדים שיירשמו, וכן רשאית היא, באישור השר, להאריך לתקופה קצובה נוספת.

ועדת יישום

5. (א) תוקם וועדה ליישום הוראות חוק זה, ואלה חבריה :

(1) עובד המשרד להגנת הסביבה שימנה השר, והוא יהיה היושב ראש ולו קול מכריע במקרה של דעות שקולות ;

(2) שני עובדי משרד ראש הממשלה, שימנה ראש הממשלה ;

(3) עובד משרד האוצר, שימנה שר האוצר ;

(ב) הוועדה רשאית לקבוע את סדרי עבודתה, ככל שאלה לא נקבעו לפי חוק זה.

רשימת תאגידים פוסיליים 6. (א) הוועדה תנהל רשימה של תאגידים פוסיליים.

(ב) בטרם תחליט הוועדה על הכללת תאגיד ברשימה, תפרסם הודעה על כוונתה לכלול אותו ברשימה ותודיע על כך לתאגיד בהקדם האפשרי.

(ג) בתום שישים ימים מיום פרסום ההודעה כאמור בסעיף קטן (ב), תפרסם הוועדה רשימה של תאגידים שמצאה כי הם עולים בהגדרה של תאגידי פוסילי, אלא אם הוגשו טענות כאמור בסעיף 8 וטרם התקבלה החלטה לגביה.

קביעות גורם חוץ לענייני תאגיד פוסילי 7. (א) נקבעה מחוץ לישראל בידי גורם מוסמך של מדינה זרה או של איחוד מדינות זרות, בעקבות הליכים שננקטו בהם על פי דיניהם, רשימה הכוללת תאגידים פוסיליים, רשאית היא לאמץ את הרשימה, כולה או חלקה.

(ב) נקבעה מחוץ לישראל בידי גורם מוסמך של מדינה זרה או של איחוד מדינות זרות, בעקבות הליכים שננקטו בהם על פי דיניהם, מגבלה על השקעה בתאגיד פוסילי, רשאית היא, באישור השר, לכלול תאגיד כאמור ברשימה.

(ג) נכלל תאגיד ברשימה לפי הוראות סעיף זה, יחולו הוראות סעיף 8 לעניין זכות טיעון.

(ד) בסעיף זה -

"איחוד מדינות זרות" – כמשמעותו בחוק העמותות, התש"ס-1980;

"מדינה זרה" – לרבות מדינה ממדינות ארצות הברית של אמריקה.

זכות טיעון 8. (א) הרואה עצמו נפגע מהכוונה לכלול תאגיד ברשימה או מהכללת תאגיד ברשימה, רשאי לטעון את טענותיו בפני הוועדה.

(ב) טענות נגד הכוונה לכלול תאגיד ברשימה יוגשו שלושים ימים מיום פרסום שם התאגיד, לפי הוראות

סעיף 6(ב); נכלל תאגיד ברשימה לפי הוראות סעיף 6(ג) או 7, ניתן לטעון נגד הכללתו ברשימה בכל עת.

(ג) הוועדה רשאית להאריך את המועד האמור סעיף קטן (ב), אם סברה שמתקיימות נסיבות המצדיקות זאת.

(ד) הוועדה רשאית לדרוש מהטוען כל ידיעה, מסמך או ציוד הדרושים לה לצורך החלטתה.

קנס 9. העושה אחת הפעולות המנויות בסעיף 3 ו-4 לחוק - דינו קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין.

הכרזת השר 10. היה לשר יסוד סביר להניח כי תאגיד הינו פוסילי, רשאי להכריז על אותו תאגיד שהוא תאגיד פוסילי.

ביצוע ותקנות 11. השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, לאחר ששמע את עמדת הוועדה, ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות בעל עניין הנוגע לביצועו, לרבות לעניינים אלה:

(1) קביעת סכומים שונים לסוגי פעילויות או לענפי

משק שונים שיראו בהם תאגיד פוסילי;

(2) דרכי הפרסום של תאגיד בכוונת הוועדה לכלול

ברשימה בטרם תחליט על הכללתו;

(3) דרכי הודעה של הוועדה לתאגיד על כוונתה

לכלול אותו ברשימה, לרבות נסיבות שבהן ניתן

לפטור מהודעה כאמור;

(4) דרכי פרסום הרשימה;

(5) סדרי עבודת הוועדה.

תחילה 12. החוק יחול שלושה חודשים מיום פרסומו.

דברי ההסבר

התגברותו של משבר האקלים שפוקד את העולם בשנים האחרונות מעלה על סדר היום את הפן הכלכלי של תופעת משבר האקלים ואת הצורך בפיתוח מנגנונים נגד ההשקעה של כספים ציבוריים של קרנות הפנסיה וקופות הגמל בחברות ותעשיות מזהמות של זיקוקי נפט ודלקים פוסיליים שונים והסדרה אפקטיבית של ההשטה של אותם כספים ציבוריים

לחברות ירוקות שמתפתחות כיום, שאינן משתמשות ו/או מעורבות בייצור של דלקים מזהמים.

בשנת 2020, הבורסה לניירות ערך בתל אביב יצרה מדד ירוק ביחד עם פורום כסף נקי "מדד ת"א 125" המהווה צעד בעקבות המגמה העולמית להסטת השקעות מתאגידים פוסיליים.

כיוון שדלקים פוסיליים מהווים את אחד המרכיבים האחראיים ביותר על התעצמותו של משבר האקלים הגלובלי, מטרתה של הצעת חוק זו להסיט את ההשקעות מדלקים פוסיליים, ומתאגידים המוגדרים כפוסיליים וזאת ע"י איסור ההשקעה של כספי הציבור הנמצאים בקרנות הפנסיה וקופות גמל, קרי הגופים המוסדיים האמונים על כספי הציבור, בתאגידים פוסיליים והטלת קנס על אלה המבצעים זאת.

על קרנות הפנסיה וקופות הגמל לקחת אחריות על משבר האקלים, ולתרום לבלימתו ע"י הסטת ההשקעות של הציבור אשר מפריש להשקעה מידי חודש. מהלך זה אף נכון מבחינה כלכלית לקרנות הפנסיה ולקופות הגמל, שכן להשקעות שאינן מזהמות יש תשואות כלכליות גבוהות.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

**הצעת חוק אשראי הוגן (תיקון - קביעת תנאי מימון ותנאי מתן אשראי תוך התחשבות
בדוח אחריות סביבתית), התשפ"א – 2021**

- תיקון סעיף 1
1. בחוק אשראי הוגן תשנ"ג-1993 (להלן - החוק העיקרי) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "הלוואה" יבוא:
- "היבטים סביבתיים" – רכיב מתוך הפעילויות, השירותים או המוצרים של החברה אשר יש לו או עלולה להיות לו השפעה חיובית על הסביבה, לרבות סיכונים סביבתיים ועלויות סביבתיות.
- "השקעות אחראיות" – דירוג של השקעות הלוקח בחשבון היבטים של חברה, סביבה, וממשל תאגידי לצד השיקולים הפיננסיים של התשואות הכלכליות.
2. בחוק העיקרי בסעיף 1, אחרי ההגדרה "ועדת החוקה חוק ומשפט" יבוא:
- "חברה" – כהגדרתה בחוק החברות, תשנ"ט-1999.
- חובת הצגת דוח אחריות סביבתית
3. אחרי סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא:
- א3. בעת הגשת הבקשה למימון ע"י מלווה מוסדי, חברות מחויבות להגיש למלווה המוסדי דוח אחריות סביבתית לצד שאר המסמכים שהמלווה דורש.
- שיעורי הריביות
4. אחרי סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא:
- ב4. שר האוצר, לאחר התייעצות עם וועדת הכספים, יקבע בצו את שיעורי הריבית שיינתנו ע"י המלווים המוסדיים לחברות בהתאם להיבטים הסביבתיים שהוצגו ע"י החברה.
- דוח אחריות סביבתית
3. אחרי התוספת השלישית לחוק העיקרי יבוא:
- תוספת רביעית ("סעיף 3א, דוח אחריות תאגידית)
- (1) בעת הגשת בקשה למימון ע"י מלווה מוסדי, חברות מחויבות לערוך דוח המציג הצגה נאותה של מידע מהותי אודות היבטים סביבתיים הקשורים לחברה.
- (2) דוח זה יכלול הן פירוט כמותי והן פירוט איכותי.
- (3) סעיף זה חל על חברות בלבד.
- (4) דוח זה ייערך בסמוך למועד עריכת הדוח הכספי התקופתי בגין שנת הדיווח הרלוונטית.

(5) דוח זה יערך על בסיס כללי חשבונאות מקובלים.
(6). השר להגנת הסביבה, לאחר התייעצות עם וועדת הפנים
והגנת הסביבה של הכנסת, יקבע בצו היבטים סביבתיים
שחברות מחויבות להציג כחלק מדוח אחריות סביבתית.

דברי הסבר

בשנים האחרונות בלט תחום ההשקעות האחריות (ESG, Environment, Society, Governance) בשוק ההון. השקעות אלו ודירוג זה מסמל את המעבר למתן משקל להיבטים של גורמים סביבתיים, חברתיים, והיבטים של ממשל תאגידי לצד השיקולים הפיננסיים הסטנדרטיים המתבטאים בעיקר בתשואות הכלכליות.
מטרתה של הצעת חוק זו היא מתן תגמול כלכלי עסקי לחברות שעושות מאמצים ע"מ לקדם ערכים ומטרות סביבתיות ופועלות ע"מ למנוע הידרדרות סביבתית, ולתמרץ חברות אחרות במשק לפעול בדרך זו בשנים הבאות. תגמול כלכלי זה מתבטא במתן שיעורי ריביות יותר נמוכות ובמתן תנאי מימון "יותר טובים" בעת בקשה למתן אשראי ומימון מגופי המימון השונים, וזאת ע"פ קביעתו של השר להגנת הסביבה.
בהצעת חוק זו הדגש המרכזי הינו מתן משקל חשוב להיבטים הסביבתיים בפעילויותיהן של החברות כחלק מהמגמה של השקעות אחריות. דוח אחריות סביבתית נועד להסדיר את הגילוי של כל ההיבטים הסביבתיים שחברות נדרשות להציג, כחלק מתרומתה להפחתת סיכונים אקלים ולמגיר משבר האקלים בהיבטיו השונים. דוח זה מתבסס על הצעתה של הרשות לניירות ערך על פרסום דוח אחריות תאגידית וסיכוני ESG כחלק מהמגמה של השקעות אחריות. אך במקרה שלנו הדגש הוא על ההיבט הסביבתי ולא על היבטים חברתיים ותאגידים אליהן מתייחסות השקעות אחריות ועל כן מוצע דוח לאחריות סביבתית בלבד.
בשנים האחרונות מדינות רבות בעולם, ובמיוחד מדינות האיחוד האירופאי, החלו דרישת מתן גילוי ממשקיעים מוסדיים על מדיניות ההשקעה שלהם בתחומי ההשקעות האחריות בכלל ובפרט על ההיבטים הסביבתיים הקיימים לרבות סיכונים סביבתיים ועלויות סביבתיות, וזאת כחלק מהדיווח שלהם על מדיניות ההשקעה.
חובת הגילוי אודות נושאים סביבתיים בהצעת חוק זו נובעת מכך כי כיום אין חקיקה בדיני ניירות ערך ו/או כללי תקינה חשבונאית, המחייבים את שילובו של דיווח ומידע לא פיננסי כחלק מהדיווח השנתי של החברות בדוחות הכספיים.
הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

**הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון - שיקולי השקעה
הנוגעים להיבטים סביבתיים ולסיכונים מתפתחים), התשפ"א-2021**

הוספת סעיף 11ב11.1 בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 10ב11 לחוק העיקרי יבוא :

"שיקולי ועדת 11ב11. (א) לקבוע מדיניות לבחינת החלטות השקעה, ההשקעות הכוללת התייחסות לשיקולים הנוגעים להיבטים סביבתיים, ככל שאלו רלוונטיים ונשקפים להשפיע על ביצועי תיק ההשקעות. סביבתיים ונשקפים להיבטים הנוגעים להיבטים סביבתיים ולסיכונים ולסיכונים מתפתחים (ב) במסגרת ניהול ההשקעות, ועדת ההשקעות תקבע מדיניות לעניין זיהוי סיכונים רלוונטיים נוספים הנובעים מהשפעות סביבתיות ומשינויי אקלים.

(ג) ועדת ההשקעות תגבש כללים ונהלים לפיתוח מומחיותו של המשקיע המוסדי בבחינת ההיבטים, השיקולים והסיכונים כאמור, ללא תלות בגורמים חיצוניים. (ד) על אף האמור בסעיף 11ב11(ג), ועדת ההשקעות רשאית לקבוע כללים להתקשרות עם נותן שירות בעל מומחיות לבחינת השיקולים הסביבתיים, ובלבד שהוועדה הנחתה את המשקיע המוסדי, כדלהלן :

- (1) לתעד את הסיבות להחלטה להתקשר עם המומחה ואת הסיבות לבחירתו.
- (2) להקים מנגנון להתמודדות נאותה עם ניגודי עניינים באופן שהם לא יפגעו בענייני מבוטחי ועמיתי המשקיע המוסדי ולבחינה יזומה ואפקטיבית של ניגודי עניינים פוטנציאליים בין השירותים שמעניק המומחה למשקיע המוסדי ולבין פעילויותיו האחרות של המומחה.

"הצהרה מראש של 26ג. משקיע מוסדי יצהיר על מדיניות השקעה, ביחס
משקיע מוסדי על למסלול השקעה לא מתמחה, כמפורט להלן:
מדיניות ההשקעה (1) משקיע מוסדי יצהיר אחת לשנה, ברבעון
שלו האחרון של כל שנה, על מדיניות ההשקעה
הצפויה שלו לשנה הקלנדארית הקרובה.
ההצהרה תכלול ציון מדדי ייחוס, תוך
התייחסות לאפיקי ההשקעה הבאים:
מניות, אג"ח ממשלתי ואג"ח קונצרני.
(2) המשקיע המוסדי יציין את שיעורי החשיפה
ומדדי הייחוס הרלוונטיים לכל אפיק.
(3) משקיע מוסדי יפרט במסגרת המדיניות
אותה הוא מפרסם מהם השיקולים
הסביבתיים הנשקלים על ידו וכיצד הם
מיושמים במדיניות ההשקעות שלו, בבחינת
ההשקעות ובאופן ניהול ההשקעות. כמו כן,
יפרט אם הוא נוקט במדיניות של הימנעות
גורפת מהשקעות בענפים מסוימים בשל
שיקולי סביבה ושינויי אקלים.

דברי הסבר

שיקולים הנוגעים להיבטים סביבתיים הולכים והופכים למשמעותיים יותר בשיח הציבורי
בכלל ובתחום ההשקעות הפיננסיות, עקב השפעתם המהותית על תיקי ההשקעות של ציבור
החוסכים בישראל, הן בהיבט ניהול הסיכונים והן בהיבט ביצועי ההשקעות. נושאים
סביבתיים כוללים בחובם התמודדות עם זיהום אוויר, מים וקרקע, וקידום תשתיות אנרגיה
נקייה, ככל שהם עשויים להשפיע על תשואת ההשקעות והסיכונים הגלומים בהם. לפיכך,
מוצע לקבוע בחוזר זה כי במסגרת מדיניות ההשקעה הכוללת שנקבעת על ידי ועדת
ההשקעות של משקיע מוסדי, תיקבע מדיניות השקעה ביחס לשיקולים סביבתיים אשר
רלוונטיים לביצועי תיק ההשקעות ועשויים להשפיע עליהם. בתמצית, אלו עיקרי התיקונים

המוצעים:

- א. ועדת ההשקעות תקבע מדיניות השקעה ביחס לשיקולי סביבה במסגרת קביעת מדיניות ההשקעה הכללית שנקבעת על ידה, ככל ששיקולים אלו רלוונטיים לביצועי תיק ההשקעות ועשויים להשפיע עליהם.
 - ב. ועדת ההשקעות תגבש כללים ונהלים לפיתוח מומחיותו של המשקיע המוסדי בנושא, ללא תלות בגורמים חיצוניים. אולם, עד לפיתוח המומחיות יוכל הגוף המוסדי להתקשר עם נותני שירותים חיצוניים בעלי מומחיות בנושא, ובלבד שלא יתקיימו ניגודי עניינים בין השירותים אותם מעניק המומחה, ובתנאי שקוימו הליכים מפורטים ומתועדים לבחירה.
 - ג. משקיע מוסדי יפרט במסגרת המדיניות מהם השיקולים הסביבתיים הנשקלים על ידו במסגרת ניהול ההשקעות ואת הסיכונים המתפתחים בנושא.
- הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

הצעת חוק החברות (תיקון- התחשבות בשיקולים לא עסקיים), התשפ"א-2021

תיקון סעיף 11(א) בסעיף 11(א) לחוק החברות תשנ"ט-1999; בסעיף 11(א) במקום "וניתן" יבוא "ויש";

דברי הסבר

מטרתה של הצעת חוק זו הינה להגדיר בחוק החברות את החיוב של חברות לשקול שיקולים שאינם בהכרח עסקיים של משקיעה. כיום, חלק גדול מציבור המשקיעים של החברות נוטין לכיוון של השקעות אחראיות אשר לא מערבות פעילות בדלקים פוסלים על כל גווניהם. על אף שהצעת החוק אינה מחייבת התחשבות בשיקולים סביבתיים בלבד, אלא שמדובר בצעד לכיוון הגדרת שיקולים סביבתיים כחלק מתכליתה של החברה, שכן מרבית המשקיעים כיום מערבים שיקולים ערכיים וסביבתיים בעת ביצוע ההשקעות השונות. הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.

הצעת חוק האפוטרופוס הכללי (תיקון – שיקולי השקעה סביבתיים), התשפ"א-2021

תיקון סעיף 1 2. בסעיף 1 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978²², (להלן - החוק העיקרי) אחרי ההגדרה "צו ניהול" יבוא:

"סיכונים סביבתיים" – הסיכון להשפעה על הרווח והפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכולות להתממש באם תישא החברה באחריות ישירה למפגע סביבתי;

"עלויות סביבתיות" – עלויות והשקעות שבהן נשא או צפוי לשאת התאגיד בשל פעולות שננקטו או שצפויות להינקט על ידו או על ידי מי מטעמו או על ידי צד שלישי בעבורו בקשר עם הטיפול בסיכונים הסביבתיים של התאגיד;

תיקון סעיף 10ג 3. בסעיף 10ג לחוק העיקרי –
בסעיף 10ג, לאחר "שנקבעו בתקנות אלה", יבוא "לרבות שיקולים הכוללים סיכונים סביבתיים ועלויות סביבתיות".

דברי הסבר

בשנים האחרונות ניכר עניין רב בקרב משקיעים בשוקי הון בעולם בתחום ההשקעות האחריות ומתן דגש גדול יותר לשיקולי סביבה. כמה מגופי ההשקעות הגדולים, בעיקר גופים מוסדיים ופיננסים מובילים, החלו לשלב השקעות עם אוריינטציה חיובית להיבטי סביבה, ולצידם תאגידים שונים החלו להקדיש משאבים גדולים יותר להתחשבות בהיבטים אלו בפעילותם.

בהתאם לאמור, סעיף 50 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות קובע כי כספי האדם שמונה לו אפוטרופוס, במידה שאינם דרושים לו לצרכיו השוטפים, יוחזקו ויושקעו על ידי האפוטרופוס כדרוש, לשם שמירת הקרן והבטחת הפירות. הניהול הכספי מחולק ל11 קרנות, אשר מנהלות יחדיו קרוב לכ-8 מיליארד ש"ח, והגוף האמון לכך הוא יחידת ההשקעות אשר פועלת בהתאם למדיניות שמתווה לה ועדת ההשקעות של האפוטרופוס הכללי. ועדת ההשקעות היא ועדת סטטוטורית, הפועלת מכוח סעיף 10 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978. יחידה ההשקעות פועלת בשוק ההון באמצעות שני בנקים – "לאומי" ו"מזרחי-טפחות", על בסיס שוטף ובאמצעות ברוקרים מבתי השקעות לצורך "עסקאות קאסטודיאן", ומטרתה של ההשקעה היא להניב את התשואה האופטימלית

²² ס"ח התשל"ח, עמ' 61.

בהתאם לרמת הסיכון שנקבעה.

מטרתה של הצעת חוק זו היא להבטיח כי יחידת ההשקעות של קרן האפוטרופוס הכללי תיקח במסגרת מדיניות השקעה שלה גם שיקולים סביבתיים, כמפורט בהצעה זו, וכי מדיניות שכזו תשמש בסיס עבור המשקיעים המוסדיים המקומיים, ובכך תקדם את התפתחותו של שוק ההון הישראלי, בדומה לשוקי ההון המתקדמים בעולם, אשר קובעים מדיניות השקעה ביחס לשיקולי סביבה.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות מנגנונים כלכליים של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב ע"י אור ברק ונאדין ותד.